

Te Peretitenira'a No Porinetia farani

PIHA PUTURA'A PARAU 'API Mahana maha 06 nō tetepa 2018

Te mau Fa'aotira'a a te 'Āpo'ora'a a te mau Fa'aterehau

49ra'a o te Rurura'a nō Pātitifā

I Nauru, ua parau mai te mau fa'atere fenua e te mau ateau nō Pātitifā i tō rātou pe'ape'a i mua i te mau fifi e tupu mai i roto i te vaefenua nō Pātitifā. E vai nei e toru fifi i 'āparauhia e rātou, te fifi o te taurira'a 'ahuāra'i, te vaipārurura'a moana e te mau ma'i pe'e 'ore.

Nō te 'ahuāra'i teie te mau tumu parau i feruri 'āmuihia i roto i teie nei rurura'a : te haerera'a o Marite i rāpae i te « Accord de Paris » i ni'a i te 'ahuāra'i, te mau taurira'a faufa'a nō te 'aroti'ara'a a tō tātou mau fenua e tō tātou mau nuna'a.

Nō te vaipārurura'a moana, teie te mau tumu parau 'āmui : te pārurura'a i tā tātou mau faufa'a tautai, te ha'avi'ivi'ira'a i te moana e te tao'a 'ūrina e te tahi atu mau tao'a ta'ero, te ōra'a mai te rā'au ta'ero nā te moana.

Nō te mau ma'i pe'e 'ore mai te ma'i pōria, te 'ōmaha tihota e te mau ma'i e noa'a e te pātia naonao, ua ineine te mau fenua nō Pātitifā nō te 'arora'a i teie mau ma'i. Ua fa'aoti 'āmui rātou e tano ia tāmā'a tano e maita'i noa e ia tū'aro ato'a ho'i. Ia hi'ohia o Nauru, ua 'ōpani te fa'aterera'a hau ia ho'ohia te 'ava e te 'ava'ava i roto i te mau fare toa o te motu iho.

Tē fātata mai rā te Heiva Tū'aro nō Pātitifā e tupu i te fenua Hamoa i te matahiti 2019 e ua hina'aro te mau fenua nō Pātitifā e fa'a'ite i tō rātou hia'ai ia riro teie nei fa'anahora'a ei taime 'āmuitahira'a nō te tā'ato'ara'a o Pātitifā. Ua parau te Fa'aterehau Mātāmua nō te Fenua Hamoa e ō o Pōrīnetia farāni i roto i te Heiva Tū'aro nō te Fenua Hamoa i te matahiti 2019.

Ua ha'apoupouhia o Wallis e o Futuna nō te ti'ara'a Mero tā'ati i te 49ra'a o te Rurura'a.

Te Fa'aturera'a no te piara'a i te mau fa'arara'a ā te tiripuna e tā te ture i Pōrīnetia farāni

Ua fa'atae te 'Āpo'ora'a fa'aterehau i te Fare Raumaire i te hō'ē 'ōpuara'a ture Fenua i ni'a i te fa'aturera'a no te piara'a parau mana. I te matahiti 2005 ra i Pōrīnetia farāni ua

ha'amanahia te ture n° 55-4 no te 4 no tenuare 1955 tei fa'ahuru'ehia i ni'a i te fa'aturera'a no te piara'a i te mau fa'arara'a ā te tiripuna e tā te ture ia au i te fa'ata'ara'a ā te mau ture e te mau fa'aturera'a nō Pōrīnetia nei o tei fa'ahepohia ia pia i roto i te ve'a mana aore ra i roto i te Ve'a ā te haufenua nō Pōrīnetia farāni (JOPF), ia 'ore e riro ia te reira i te ha'afaua'a-'ore-hia.

Ua tupu mai te tahi fifi i te taime a ha'amanahia ai teie ture i Pōrīnetia farāni nei :

- 1) I te pae no te mana ō te Haufenua, e fa'ahuru'era'a rahi ia tei ravehia i te pae no te mana ō Pōrīnetia farāni. Hau atu ā, i te mea ho'i 'aita te Ve'a Haufenua JOPF e fa'ariro-fa'ahou-hia ra 'ei ve'a 'ōtahi no te piara'a i te mau parau mana i Pōrīnetia farāni, o te tōro'a ia i amohia na e ana mai tau mai.
- 2) I te pae no te tata'ura'a, 'aita te ture nei e ha'apa'o ra i te iti o te mau ve'a i te fenua nei : mai te matahiti 2015, hō'ē noa ve'a i ha'amanahia e te Tōmitera Teitei no te piara'a i te parau mana i roto. 'Are'a ra i te fenua farāni, e rave rahi te mau ve'a o tei ha'amanahia, e mea 'ōhie noa i te ta'ata i te mā'iti i te ve'a o tā rātou e hina'aro no te piara'a i tā rātou mau parau mana, 'aita ia te reira e fa'ati'ahia i Pōrīnetia farāni no te mau taiete, te mau ti'a mana no rāpae i te haufarāni e te mau tā'atira'a ;

1. Te fa'ahuru'era'a o te ture n° 55-4 no te 4 no tenuare 1955

Ua horo te Fenua i mua i te Tōmite Tiripuna Rahi no te Haufarāni no te tītaura'a ia 'itehia te mana ō Pōrīnetia farāni.

Na roto i tā na fa'aotira'a n° 2016-11 LOM no te 6 no tiurai 2016 ua ha'apāpū te Tiripuna rahi i te mana ō Pōrīnetia farāni e ua fa'ahuru'ehia te ture no te matahiti 1955, mā te fa'ata'a mai :

« E mana ia nō Pōrīnetia farāni, te parau no te piara'a i te mau parau mana ato'a e ō mai i roto i te mana ō Pōrīnetia farāni ».

2. Te fa'ahuru'era'a rahi

Na roto i te ha'apāpūra'a ā te fa'aotira'a ā te Tiripuna rahi, ua fa'aineine te Fenua i te fa'ahuru'era'a pāpū maita'i o te fa'aturera'a i ni'a i te piara'a parau mana i te fenua nei, 'oia ho'i :

- 1- te ha'apāpūra'a i te ti'ara'a o te Ve'a Haufenua JOPF ia au i te parau no te piara'a i te parau mana ;
- 2- te fa'a'āfarora'a i te fa'aturera'a i ni'a i te mau reta nēne'ira'a ;
- 3- e te fa'a'āpīra'a i te mau tārifā.

3. Te fa'anahora'a i roto i te 'ōpuara'a ture

I Pōrīnetia farāni nei, e piti fa'anahora'a i te pae no te piara'a parau mana mai teie atu taime : a tahi, te fa'anahora'a i fa'aotihia na i roto i te ture no te 4 no tenuare 1955 o tē tāmau noa i te 'ohipa no te mau parau mana e fa'aotihia e te haufarāni e te piti, te fa'anahora'a ia no roto mai i te ture Fenua 'āpī e fa'ata'a mai nei i te fa'anahora'a no te piara'a parau mana i Pōrīnetia farāni.

- 1) E fa'a'ohipahia te fa'aturera'a i ni'a i te tārifa e te mau reta no te mau huru parau mana ato'a, e aha noa atu te fa'aturera'a e fa'a'ohipahia ra ;
- 2) Nā te Tōmitera teitei ihoā e ha'amana i te tahi ve'a no te piara'a i te parau mana.

Ua fa'ataehia te 'ōpuara'a nei i te aupupu no te mau ve'a, o tei fa'a'ite mai i tō na mana'o tū i ni'a i teie 'ōpuara'a.

Te tauira'a o te fa'aturera'a no te tapiho'ora'a inu

Te fa'aturehia nei te tapiho'ora'a inu e te fa'aotira'a rahi no te 4 no tetepa 1959 i fa'ahuru'ēhia.

Ua ha'amana te 'Āpo'ora'a fa'aterehau i te fa'a'ohipara'a o te ture Fenua no te 'āva'e māti 2018 i ni'a i te fa'ahuru'ēra'a o te fa'aotira'a rahi no te 'āva'e tetepa 1959 i fa'ahuru'ēhia, e fa'ature nei i te 'ohipa tapiho'ora'a inu.

Na roto i teie fa'aturera'a 'āpī e ti'a i te feiā tōro'a fa'aori-haere-ra'a rātere na ni'a i te moana i te ani i te parau fa'ati'a (licence 10 (ter)) no te tapiho'ora'a i te inu i ni'a i tō rātou mau poti. E tītauhia rā te mau parau i muri nei no te tuatāpapara'a i te anira'a :

- Hō'ē « parau iho pahī e te parau terera'a pahī (tāreta terera'a pahī) » ;
- Hō'ē parau fa'ati'a fa'ahorora'a pahī ;
- Hō'ē parau 'ōpuara'a 'ohipa.

Ua ha'apāpū-ato'a-hia te fa'anahora'a i ni'a i te mau anira'a no te hāmanira'a i te 'ava, mea tītauhia i te auraro i te tahi mau fa'ata'ara'a a te hau : te vai ra te fa'a'itera'a i te vāhi hāmanira'a 'ava, te fa'ata'ara'a i te huru ravera'a e te mau tao'a e fa'a'ohipahia ra, te fatura'a mai i te parau fa'ati'a no roto mai i te Pū no te arutaimāreva mai te mea te tītauhia ra te reira ia au i te fāito rahi o te hāmanira'a 'ava.

Fāito ti'a o te poro'ira'a i te ara i te 'īna'i pua'a

I roto i te putuputura'a a te tōmite o te 'īna'i pua'a i te 'āva'e tiurai i ma'iri, ua hi'o mai tāna mau mero i te huru o te tapiho'ora'a o te 'īna'i pua'a ia au i te parau fa'ata'a i fa'a'ineinehia e te Fa'aterera'a o te Fa'a'apu.

Mai te reira, i te roara'a o nā ono 'āva'e mātāmua a te matahiti 2018, ua hōro'a e 28 fa'a'amura'a 'animara nā te fare tūpa'ira'a 'animara e 5 161 'animara i Tahiti. I te tahi pae, ua mārā'a ri'i te fāito moni o te 'īna'i i te fāito e 600 farāne cfp/kiro (597 farāne cfp i te piti o te ono 'āva'e nō te matahiti 2017).

I muri mai i te tuatāpapara'a i te reira tuha'a tapiho'ora'a, e te hi'opo'ara'a i te mau hina'aro i fa'a'itehia mai e nā taiete 'īna'i pua'a rapa'au e 'ohipa nei i roto i te ha'amaita'ira'a mā'a, ua fa'ari'i te 'Āpo'ora'a fa'aterehau ia 'iriti i te tai'o ti'a poro'ira'a i te ara e 1 230 tane 'īna'i pua'a nō teie piti o te ārea ono 'āva'e o te matahiti 2018 : oia e 650 tane nā te taiete Charcuterie du Pacifique e, e 580 tane nā te Taiete Salaisons de Tahiti. Ua ha'amana ato'a te 'Āpo'ora'a fa'aterehau i te fāito ti'a o te poro'ira'a i te ara e 700 fanau'a pua'a nā te taiete Salaisons de Tahiti.

Moni tauturu nō te turu e te fa'aitoito-fa'ahou-ra'a i tā tātou mau taiete

Ia au i tā na tāpura ha'amaita'ira'a i te 'imira'a faufa'a, ua ha'amau te Fenua e piti tauturu nā te mau taiete.

Te tauturu mātāmua nō te mau mauha'a a te mau taiete na'ina'i (AEPE) nō te arata'ira'a ia rātou i roto i tā rātou 'ōpuara'a ha'amau e aore rā fa'ahotu i tā rātou 'ohipa.

Te piti o te tauturu nō te fa'aitoitorā'a i te mau fare toa na'ina'i e te mau fare tāmāra'a (APCR) nō te arata'ira'a ia rātou i roto i tā rātou 'ōpuara'a e ha'amaita'i i te fa'ahaerera'a mai i te mau hōani i roto i tā rātou mau fare toa e aore rā tā rātou mau fare tāmā'ara'a i Pōrīnetia farāni nei.

Nō te turu i nā taiete e 10 e ani nei i teie mau tauturu, ua fa'ari'i te 'Āpo'ora'a Fa'aterehau ia hōro'ahia te moni tauturu i te fāito e 24 178 000 farāne cfp.

Tāpura 'ohipa tuatāpapara'a ā te mau ta'amotu i ni'a i te fa'anahora'a rahi o te fenua (SAGE) o Pōrīnetia farāni.

Ua tāpurahia te Fa'anahora'a rahi o te fenua (SAGE) i roto i te ture papafenua mai te matahiti 2011, e ua riro 'o oia 'ei tumu parau rahi nā te fa'aterera'a haufenua. E tāpura 'ohipa teie i ferurihia no fa'anahora'a i te tā'ato'ara'a o te Fenua no nā matahiti e 20 i muri nei.

'Ei ha'amana'ora'a, E toru tuha'a i roto i te SAGE :

1. A tahi, te tuatāpapara'a hi'opo'ara'a o te fenua, i ravehia mai te 'āva'e fepuare i te 'āva'e tetepa 2017 tei fa'ari'ihia i te rurura'a tōmite arata'i no te 13 no tetepa 2017.
2. A piti, te ferurira'a e te ha'amaura'a o te 'ōpuara'a haufenua, na te reira e fa'a'ite mai i te tāpura 'ohipa e au ia fa'ari'ihia e ia māmaramama te 'ohipa e ravehia i muri mai i te pae no te fa'anahora'a e te fa'ahotura'a roa (PADD) o te tā'ato'ara'a o te Fenua e nā ta'amotu e pae.
3. A toru, te pāpa'ira'a ia i te puta fa'anahora'a rahi o te haufenua e tu'uhia i mua i te aro o te feiā mana fa'ati'a.

Ua tupu te rurura'a ā te tōmite arata'i i te 'āva'e tītema i ma'iri a'e nei e ua hi'opo'ahia e rave rahi mau 'ōpuara'a fa'ahotura'a, ua fa'ahiti 'o ia i tō na mana'o ia fa'aotihia mai te tahi tāpura 'ohipa fa'anahora'a fenua e fa'atura nei i te mau tītaura'a rau nō terā e terā tuha'a 'ohipa e te mau arata'ira'a i fa'aotihia, ia matara hu'ahu'a maita'i te mau tuha'a tumu parau e ia fa'aotihia te reira mā te māmaramama, ia au i te parau no te fa'anahora'a e te fa'ahotura'a o te fenua. Ia riro teie tāpura 'ohipa 'ei fa'anava'ira'a aore ra 'ei ha'amaita'ira'a i te mau tuatāpapara'a i ravehia i mūta'a a'e nei. Ua matara mai te tahi mau mana'o pāpū e te au maita'i ia au i te terera'a 'ohipa ā te haufenua i teie tau, i te ha'apa'arira'a i te itoito ō Tahiti, te ha'apāpūra'a i te vaira'a o te mau motu ni'amata'i 'ei

tahua faufa'a no te tā'ato'ara'a o te mau motu, e te hī'ai rahi e fa'ahotu i te mau ta'amotu.

E tu'uhia teie fa'anahora'a i mua i te aro o te feiā i mā'itihia e te mau ti'a rave o nā ta'amotu e pae mai te 24 no tetepa i te 10 no 'ātopa i muri nei, ia au i te tārena i muri nei :

- i Raromata'i mā, i Uturoa Raiatea i te 24 e te 25 no tetepa 2018,
- i Tuamotu-Ma'areva mā, i Avatoru Rangiroa i te 27 e te 28 no tetepa 2018,
- i Tuha'apae mā, i Tubuai i te 1 e te 2 no 'ātopa 2018,
- i Mātuita mā, i Taiohae Nuku Hiva i te 5 e te 6 no 'ātopa 2018,
- i Ni'amata'i, i Papeete Tahiti i te 8, 9 e te 10 no 'ātopa 2018,

E tupu ato'a i taua taime te rurura'a ā te tōmite mata'i (COTECH) i te 11 no 'ātopa e te rurura'a ā te tōmite arata'i (COPIL) i te 12 no 'ātopa 2018.

I te taime tuatāpapara'a no te SAGE e no te ha'apāpūra'a i te 'ohipa 'āmui e te mau 'oire ato'a, ua ha'amau te Fenua, na roto i te fa'aterera'a hau no te nohora'a e te fa'anahora'a o te fenua, e ha'apa'o nei i te utara'a na te mau motu, i te tahi 'āmuira'a e te 'Āmuitahira'a farāni no te mau pū fa'anahora'a fenua (FNAU) e te Pū rahi no te arutaimāreva e te fa'ahotura'a roa (CGEDD), ia ha'amauhia te hō'ē Pū fa'anahora'a fenua no te mau motu no Pōrīnetia farāni.

E ti'a i te mau 'oire e te Fenua ato'a i te ti'a mai i roto i teie pū o te riro mai 'ei pū arata'ira'a 'ohipa faufa'a rahi no te SAGE, 'ei pū ato'a no te hi'opo'ara'a i te terera'a 'ohipa i fa'aotihia e te mau rāve'a e fa'a'ohipahia.

Ia au i te mana'o tū ō te feiā tauto'o ato'a, ua fa'aotihia te tahi mau rurura'a hi'opo'ara'a i Pōrīnetia mai te 1 i te 12 no 'ātopa i muri nei, i te taime ato'a a tupu ai te rurura'a i roto i te mau ta'amotu no te SAGE. E tupu teie rurura'a hi'opo'ara'a no te ha'apāpūra'a i te mau tāpura 'ohipa fā ā te Pū fa'anahora'a fenua no te mau motu no Pōrīnetia farāni, te mau ture e arata'i nei ia na e tā na tāpura faufa'a. Ua tūea noa te ha'amaura'a o teie pū i te tau fa'ata'ahia no te fa'aotira'a i te SAGE, 'oia ho'i i te 'ōmuara'a o te matahiti 2020.

Tūtaura'a pahī i Pora-Pora

Ia tau roa, e tano ia fa'atura te fa'ahotura'a 'imi faufa'a i te arutaimareva. Nō te rahi o te pahī rātere, te iāti e te mau 'ohipa moana, e tītauhia ia ti'a'au māite i tā tātou ārea tairoto. E mea faufa'a ia fa'anaho maita'i te mau tūtaura'a pahī i roto i te mau motu e tere-rahiahia nei mā te ha'apāpū i te vaipārurura'a ia fano e te terera'a pahī i roto i te mau tairoto. O Pora-Pora te motu mātāmua e fāna'o nei i te hō'ē ti'a'aura'a o teie nei fa'aturera'a nō te tūtaura'a pahī. E ha'amau teie nei fa'aotira'a mātāmua i ha'amanahia e te 'Āpo'ora'a Fa'aterehau i te mau ture tūtaura'a pahī e roa hau a'e e aore rā 'aifāito i te 90 metera (pahī e iāti e 90 metera te roa e aore rā hau atu) i roto i te mau ārea i tā'oti'ahia nō te reira. E 'āpitihiā teie nei fa'aotira'a e te tahi e ravehia nō te tahi huru pahī e aore rā 'ohipa.

E mea tano ia fa'aturehia te tūtaura'a pahī i roto i te tairoto o te motu ia au i te rahira'a o te mau 'ohipa e ravehia nei i roto i te tairoto nō Pora-Pora ('ohipa moana, ha'utira'a

moana, 'ohipa i raro i te miti, tere fa'a'ana'anataera'a, tū'aro e tautai) e, e tā'ōti'a i te tahi mau ārea nō te tūtaura'a pahī, nō te fa'a'āfaro i te mau fifi fa'a'ohipara'a i te tairoto e ti'a ia tupu i te hō'ē pae, e, i te tahi pae, nō te ha'apāpū i te 'āfarora'a o te mau patura'a e hina'arohia, te mau niuniu i raro i te miti ihoā rā e te tahi atu mau aravai e 'ino atu e te mau tūtau a te mau pahī.

Ua fa'ati'a te mau pairati a « Te Ara Tai » e te tuatāpapara'a o te mau ārea i tāpe'ahia ia rave pāpū i te mau vāhi tano nō te tūtaura'a pahī e 90 metera te roa e hau atu, i te mana'o e, e fa'aaui te mau fa'a'ohipara'a ato'a o te tairoto nā te mau taiete, te mau faufa'a o te vaipārurura'a o te fanora'a e te pārurura'a i te moana.

Ua tāpe'ahia e piti ārea tūtaura'a pahī. Nā ārea tūtaura'a pahī o BO-1 e BO-2, e 400 e 450 metera i roto i te 'ō'o'a nō Vaitape. Ua ha'amauhia i te hō'ē ārea tūtaura'a pahī fa'aātea (BO-3) i mua i te 'ō'o'a nō Povai, nō te fa'ati'a i te tūtaura'a a te toru o te pahī i te taime rū noa rā e aore rā mai te peu e mea 'ino roa te meteō.

Ua anihia te mana'o o te tāvana nō Pora-Pora hau a pāpa'i hope ai i teie nei fa'auera'a, e ua fāri'i o ia i teie nei 'ohipa.

Ha'amaura'a i te hō'ē fa'aturera'a no te tu'ura'a i te faura'o mātini moana VNM i ni'a i te mātete nō te fenua nei, tō rātou mātini fa'atere e te mau tuha'a mauiha'a mātini aore ra mauiha'a rau o te pahī.

E poti teie mau pahī faura'o na ni'a i te moana, e 4 metera i te roa, tei tāmauhia te mātini i ni'a iho o te fa'aterehia i te hō'ē aore ra i te tahi rahira'a ta'ata mā te ti'a noa aore ra mā te tūturi i ni'a i te tino pahī. Tei roto te mau faura'o mai te jets-skis e te mau 'iri mātini. Tae roa mai i teie mahana, 'aita e fa'aturera'a no teie mau huru faura'o mātini moana (VNM), no te fenua 'Europa mai mā te parau fa'ati'a fa'aaui i te fa'aturera'a CE, e no te mau fenua Pātitiā mā, 'oia ihoā ra mai te fenua Marite 'āpato'a, noa atu 'aita e fa'aaui CE i ni'a iho, e o te ho'ohia ra i te fenua nei. E noa'a noa i te feiā tapiho'o o te fenua nei i te fa'atae mai i taua mau faura'o mā te parau fa'aaui CE i ni'a, 'aita ra te mau ta'ata noa e fa'ahopo ia rātou i te tūtaura'a i taua parau fa'aaui CE. Mea tūtauhia teie mau faura'o i poro'i-hope'a-hia ia hi'opo'ahia e te mau ti'a hi'opo'ara'a ā te Pū fa'aterera'a 'ohipa pahī (DPAM) 'ei faura'o e fa'atura nei i te mau fa'aturera'a i ni'a i te mau pahī. E ha'afifira'a pāpū teie ia no te feiā poro'i faura'o nei 'inaha mea tūtauhia rātou ia tia'i i te parau fa'ati'a no te tānūmerara'a i teie mau faura'o aore ra 'aita. Te vai ra te taime e tūtauhia rātou ia fa'atanotano i te mau faura'o ia au i te fa'aturera'a no te araira'a 'ati i ni'a i te mau faura'o moana (mai te ha'amaura'a i te niuniu pāruru i ni'a i te ha'apūra'a ito mātini no te arai i te 'ati) ; te vai ra te taime e 'ore roa e fa'ati'ahia te tānūmerara'a o te faura'o, i muri a'e i te hi'opo'ara'a.

No te fa'aātea 'ē atu i taua mau fifi, e no te fa'a'ōhiera'a i te poro'ira'a faura'o e te tānūmerara'a i te reira mau mātini, ua hina'aro te fa'aterera'a hau i te fa'aoti i te tahi fa'aturera'a no te fenua iho nei na roto i te fa'a'ohipara'a o te fa'aotira'a rahi 2007-2 APF no te 26 no feppure 2007 i ni'a i te fa'atanora'a o te mau faura'o mātini ia fa'ati'ahia i te tapiho'o i te reira i te fenua nei. Ua fa'a'ohipahia te rahira'a o te mau ture e fa'a'ohipahia nei i 'Europa mā te 'ore rā e fa'a'ohipa i te mau tumu tuha'a ture e au noa nō te mau fenua no 'europa. I te reira taime e ti'a noa i te poro'i i te faura'o i fa'ati'ahia i 'europa ua

tano ato'a ia no te fenua nei. Mai te mea ra 'aita e fa'aura'a CE tō te mau faura'o e fa'arahia ia te ta'ata poro'i i te mau fa'anhora'a no te fa'atanora'a i te faura'o i te fa'aturera'a o te fenua nei, ia oti te fa'atanora'a i reira e fa'aotihia ai te parau fa'ati'a no te tapiho'ora'a e te fa'aterera'a i te faura'o nei i te fenua nei.

Te fā e 'imihia nei 'oia ia te fa'ahepora'a ia tănūmerahia taua mau faura'o ia au i te fa'aturera'a i fa'aotihia i te fenua nei, 'aita ra e 'ōpanihia i te poro'i i taua mau faura'o i te fenua 'europa aore ra i te fenua marite 'apato'a e i te tahi atu mau fenua, ia vai noa mai te faura'o maita'i no te huirā'atira e fa'ahoro nei i teie mau faura'o e ia fa'aturahia te arutaimāreva (te māhu 'ino, te māniania).

Ia au i te mau nūmera, i na matahiti e 4 i ma'iri a'e nei, tei ni'a te fāito faura'o VNM i te 290, e 84% e fatu nei i te parau fa'aau no 'europa. 'Aita te rahira'a faura'o VNM e 'ore e fatu ra i taua parau fa'aura'a i taua noa a'e mai te matahiti 2015 i te matahiti 2017, 'are'a mai te matahiti 2018, te fatu nei te tā'ato'ara'a o te mau faura'o i te parau fa'aura'a e te parau fa'ati'a.

No te fa'aitira'a i te mau faura'o VNM tănūmera-'ore-hia e poro'ihia nei, te fa'ata'a nei te fa'aotira'a i ravehia e te fa'aterera'a hau fenua i te mau tītaura'a i te pae no te araira'a 'ati i ni'a i te mau pahī, mai teie e ravehia nei i te mau fenua no 'europa, e ti'a i taua taime te mau faura'o VNM i te fa'ati'ahia e te mau taiete fa'aura'a ia au i te fa'aturera'a no te fenua nei (mai te fa'aturera'a no 'europa).

Ua fa'ati'a te tōmite hi'opo'ara'a, tei fa'atupuhia e te ture no te 1 no 'ātete 1905 e o te 'āmui nei i te mau piha 'ohipa hi'opo'ara'a araira'a 'ati e pārorura'a ta'ata i ni'a i teie 'ōpuara'a i tā na 'āpo'ora'a no te 19 no tiurai i ma'iri iho nei.

Ua fa'aotihia mā te 'āmui atu i te Pū no te mūto'i 'ōti'a, ia tupu noa atu te tahi fifi i te taime poro'ira'a faura'o nei, na te Pū 'ohipa pahī DPAM e tuatāpapa i te tanora'a o te parau fa'ati'a e te aura'a i te fa'aturera'a o te fenua nei.

Ha'amaura'a i te hō'ē ārea 'aura'a i roto i te miti i Makemo

E mea faufa'a ia 'ite tā tātou mau tamari'i i te 'au, e noa atu e miti teie e fa'a'ati nei ia tātou 'e'ere i te 'ohipa ta'a noa. Nō reira, ua riro te parau « savoir-nager » ei fā nā te mau piha CM1 e CM2 e tae atu i te piha 6^e. E mea faufa'a ia 'ite rātou i te 'au nō te ō atu i roto i te mau 'ohipa moana e fa'atupuhia i roto i te mau ha'api'ira'a fa'ahepohia e aore rā i roto i te ha'api'ira'a tū'aro (EPS) hau atu i tō rātou iho vaipārurura'a.

Nō te mea aita e patura'a tano nō te reira (pū hopura'a, vai 'aura'a) aita e noa'a i te mau pīahi ia ha'api'i i te 'au. Nō reira i mā'itihia ai ia rave i te 'au ha'api'ira'a i roto i te miti o te mau tairoto nō Pōrīnetia farāni e nō te fa'ati'a i te reira e mea faufa'a ia fa'aturehia. Ua ravehia te tahi mau patura'a nō te fa'atura i te ture ha'api'ira'a i te 'au i roto i te miti i Pōrīnetia farāni nei.

Ua fa'aturahia te vaipārurura'a o te mau pīahi, te fanora'a i roto i te tairoto e te fa'a'ohipara'a tano i te ārea moana a te hau nā roto i te ha'amaura'a i te mau ārea fa'ata'ahia, i reira e vai ai te mau tūtaura'a pahī tāmāu e fa'aara-tano-hia. I roto i teie nei

ārea e ti'a roa ia tu'u i te mau rēni e hina'arohia. Mai te peu aita e tumu, e 'iritihia te fa'arara'a 'iriātai i muri mai i te taimē ha'api'ira'a 'au. Te fā, o te fa'a'ohie i te ha'amaura'a i te hō'ē vāhi e ti'a roa ai i tā tātou mau tamari'i ia ha'api'i i te 'au. E ha'amata te reira i te matahiti ha'api'ira'a 2018-2019.

Nō Makemo teie fa'aotira'a mātāmua o tei ha'amana i te 'ōpuara'a e te ārea i tāpe'ahia, e vai i piha'i iho i te fare ha'api'ira'a tuarua i mua i te fenua Moturama. E 25 metera te roa e, e 13 metera te 'ā'ano o te ārea 'aura'a.

Nō roto mai te fa'aotira'a i mā'itihia e te 'Āpo'ora'a Fa'aterehau i te hō'ē ravera'a 'āmui i rotopū i te Fa'aterera'a 'Ohipa Fenua (DAF) e te Fa'aterera'a 'Ohipa Moana (DPAM). E riro teie nei 'ōpuara'a ei hi'ora'a nō te mau fa'aotira'a e pāpā'ihia i mua atu nō te ha'amaura'a i te mau ārea fa'ata'ahia nō te ha'api'ira'a 'aura'a e te mau 'ohipa i roto i te miti i Pōrīnetia farāni nei.

21ra'a o te Fa'a'ite'itera'a 'ohipa fa'ari'ira'a rātere

E tupu te 21ra'a o te fa'a'ite'itera'a 'ohipa fa'ari'ira'a rātere mai te 7 e tae atu i te 9 nō tetepa i te « Parc Expo » i Mama'o I teie nei matahiti ua mara'a ā te rahira'a taiete fa'a'ite'ite, e 240 tāpa'ora'a i'oa i teie mahana ia hi'ohia i te 'āva'e tetepa o te matahiti 2017. E fa'ati'a teie nei fa'a'ite'itera'a ia 'ite pāpū i te tapiha'ara'a fa'a'ri'ira'a rātere o tē hina'aro nei e vai piri noa i tā na mau hōani mātāu e, e haere e ti'i i te mau hōani 'apī. Ua tai'ohia e 16 000 ta'ata i te fa'a'ite'itera'a o te 'āva'e fepuare i mā'iri.

Ua ha'amauhia e rave rahi fa'anahora'anō te fa'a'ana'anataera'a i te ta'ata ia haere mai. Te vai rā te fa'anahora'a tāpa'ora'a i'oa nā roto i te rāve'a natirara, te vāhi ha'apa'ora'a tamari'i e tu'uhia i te tomora'a o te vāhi fa'a'ite'itera'a.

E tu'u-ato'a-hia te tahi ārea "Pro" nō te mau fārereira'a e te mau rave 'ohipa tāmāu. E fa'a'itehia te parau o Tahiti Tourisme i te mau taiete i te pō mātāmua o tē fa'ati'a ia hōro'a i te mau ha'amāramaramara'a nō te mau 'ōpuara'a e te mau 'ohipa e ravehia, e, e 'āparau i ni'a i te mea e tia'ihia rā e rātou.

E haere atu o Yves Edouard Malakai e fārerei i te mau ta'ata nō te ha'uti i te mau 'ā'amū mā'ohi o na ta'amotu e 5. E tu'u-ato'a-hia te hō'ē rāve'a hīmenera'a karaoke nō te fa'ati'a i te mau ta'ata e haere mai ia 'ārearea. Nō te mau taure'are'a e te mau tamari'i e vai rā te 'imira'a i te faufa'a nā roto i te 'imira'a i te mau piri. E tu'u ato'a o O'Sea Hobie Tahiti Dealer, nō te taimē mātāmua roa, i te hō'ē vā'a tā'ie ia 'ite mata roa te mau ta'ata e haere mai.

E taimē ato'a teie fa'a'ite'itera'a nō te 'āmui i Tahiti nei i te rahira'a hōtera 'utuāfare o te mau motu e ua ha'amauhia te hō'ē mahana mata'i nō rātou nā te Tā'atira'a « Tourisme Authentique » nō Pōrīnetia farāni (ATAPF) i te mahana pae i mā'iri e ua ti'a ato'a mai te Fa'aterehau o Nicole Bouteau.

E i muri mai i te fa'a'ite'itera'a 'ohipa fa'ari'ira'a rātere, nō te ha'amaita'i i te terera'a mai o te mau rave 'ohipa tāmāu nō te mau ta'amotu, ua ha'amauhia te tahi fārereira'a te rurura'a a te mau Tōmite nō te fa'ari'ira'a rātere i te 'āva'e tetepa. Te fā o tē tāmāu i te

‘ohipa i fa’aotihia i te mau fārereira’a i mā’iri e hi’opo’a i te mau tāpura ‘ohipa rau a te mau tōmite nō te matahiti 2019. E fa’ati’a ato’a teie nei rurura’a ia vauvau atu te Piha Tōro’a Fa’ari’ira’a Rātere e o Tahiti Tourisme i tā rātou mau ‘ohipa i mua i te mau tōmite ia fā mai te tahi mau fa’aitoitorā’a, ‘āmuira’a ‘ohipa e huru terera’a ‘ohipa ‘āpī.

Moni tauturu nā te tā’atira’a « Te mau hoa no te fare ō James Norman Hall-Amis de la Maison James Norman Hall »

Ua fa’ata’ahia te tino moni tauturu ra e 12,5 mirioni Fcfp nā te tā’atira’a « Amis de la Maison James Norman Hall » no te tauturura’a ia na i te pae no te terera’a ‘ohipa e te fa’ahotura’a ‘ohipa.

Ua fa’ati’ahia te reira ‘inaha te fa’anahohia nei te tahi mau tau ha’api’ira’a nā te mau tamari’i e te mau pīahi. Ua nati atu teie tā’atira’a i te tahi mau fare ha’api’ira’a no Tahiti e ua riro ia teie fa’anahora’a ‘ei rāve’a no te ‘umera’a i te tahi atu mau huru hōani e te ha’amāramaramara’a i te u’i ‘āpī i ni’a i te hīro’a tumu ō te ara e nō te fenua nei.

Te fa’aineine-ato’a-hia ra te tahi mau fa’atīanira’a nā te ara ia ‘itehia mai teie fare nō JN HALL ‘inaha e vāhi tuiro’o mau teie. E ‘ōperehia ia te tahi mau ‘api parau fa’atīanira’a (flyers) i te feiā tōro’a ato’a no te ‘ohipa fa’ari’ira’a rātere tō te fenua nei e tō te ara e te piara’a ato’a i te reira i roto i te mau puta e te mau ve’a i ni’a i te fa’ari’ira’a rātere (Tahiti guide, Honuaterē...). Ua niuhia teie tuha’a ‘ohipa fa’atīanira’a i ni’a i te tahuauira.

I roto i te ‘ohipa fa’atīanira’a e ravehia i ni’a i te tahuauira te fa’aineine-ato’a-hia ra te tahi mau fa’anahora’a, mai te vauvaura’a parau e te fa’a’ite’itera’a tauiha’a rau no te fenua nei. Ua rave te Piha tōro’a no te fa’ari’ira’a rātere i te tahi mau ‘ohipa i te matahiti 2017, ‘oia ho’i te fa’a’āpīra’a i te fare tāmā’ara’a e te mau piha haumitira’a, te hāmanira’a i te tahi piha vaira’a parau, te ha’amaita’ira’a i te ‘āua tiare. E rahi atu ā ia te pārahira’a nō te mau ta’ata e haere mai e tāmā’a, e mara’a ato’a te fa’anahora’a no te fa’ari’ira’a i te rātere. E ti’a i te fa’anahohia i ni’a i te tahuauira te tahi mau vauvaura’a parau, te tahi mau fārereira’a, e e rave rahi atu ā mau fa’anahora’a e riro i te fa’aō mai i te faufa’a.

Vauvaura’a parau tāmatahiti a te rohira’a nō te tā’ato’ara’a 2018

E tupu te vauvaura’a mana’o a te rohira’a nō te tā’ato’ara’a i te 25 tetepa e haere mai rā, mai te hora 8 i te po’ipo’i i te hora 12h15 i te avatea, i roto i te fare teata rahi a te Fare Tauhiti Nui. Te tumu parau nō teie matahiti o « te ravera’a pāpū i te rohira’a nā te ta’ata a te terera’a ‘ohipa a te hau mā’ohi », ei tāpepe a te fa’a’āpīra’a i te terera’a ‘ohipa a te hau.

E vauvauhia te peremana’o i fa’aotihia e te fa’aterera’a hau nō te fa’a’āpīra’a i te terera’a ‘ohipa a te hau i roto i te tuha’a mātāmua.

I muri mai, e vauvauhia te mau fa’anahora’aha’amaura’a i te mau ‘ōpuara’a ravera’a pāpū i roto i te mau tuha’a ato’a, ei mono i te mau ‘ōpuara’a rohira’a.

Te piti o te tuha’a a teie vauvaura’a mana’o tei ni’a i te maita’i o te rohira’a nō te ta’ata nō te ‘ite atu i te mau mana’o e te mau huru ravera’a. O te ha’apūaira’a ia i te itoito o te fa’a’āpīra’a mā te feruri fa’ahou i te ‘ohipa a te hau nā roto i te ferurira’a mea nā hea te

mau ta'ata e tā'ahi, e mana'o nō te 'ōmua atu i tō rātou mau hia'ai. E vauvau atu te mau taiete rohira'a i tā rātou fa'anahora'a nō te hō'ē rohira'a maita'i nō te ta'ata, e fa'a'ite mai i tā rātou huru ravera'a e, e hōro'a mai i te mau mea i orahia e rātou nō teie mau rohira'a rā.

E tia'ihia nei te mau fa'atere piha tōro'a e pū a te hau, tō rātou mau rima turu fa'atere, mono, rauti piha 'ohipa e aore rā te tahi mau tuha'a, fa'atere 'ōpuara'a e, te mau mero o te mau Piha Fa'aterehau.

Mahana no « Tā 'u fa'aterera'a hau itoito »

Te fa'atiani nei te 'ōpuara'a « Tā 'u fa'aterera'a hau itoito » i te ea e te maita'i ō te mau rave 'ohipa ā te hau no te araira'a i te fifi ea e te fa'aitoitora'a i te orara'a 'āmui e tae noa atu i te tino pāutuutu. No reira te fa'anahora'ahia o te hō'ē mahana 'āmuira'a-pū 'ohipara'a i fa'ata'ahia nā te mau rave 'ohipa ā te hau i te mahana mā'a 20 no 'ātopa i muri nei, i te mahora Vairai i Punaauia, e te tia'ihia nei te rahira'a e 600 ta'ata.

« 'Āmui ana'e » o te i'oa tohu ia i mā'itihia mai no te fa'a'itera'a i te autaea'era'a e te hō'ēra'a. E tupu i taua mahana ra te tata'ura'a pupu fa'a'eta'etara'a tino, te ha'amātaura'a i te 'ohipa tū'aro (ta'ahīra'a, fa'a'eta'etara'a tino i roto i te pape, hoera'a...) e te 'ohipa hīro'a tumu ('ori tahiti, 'ukulele...). Ua fa'anahohia mai teie fārereira'a e te Pū fa'aterera'a no te u'i 'āpī e te 'ohipa tū'aro, te vai ra te tahi mau fa'atū'arora'a e ha'apa'ohia mai e te tahi mau taure'are'a pīahi e horo nei i te parau tū'ite tuarua ha'api'ira'a tōro'a no te u'i 'āpī, te ha'api'ira'a huira'atira e te tū'aro (BPJEPS), e te vai ato'a ra te tahi atu mau ti'a rave 'ohipa ā te fa'aterera'a hau. E ti'a ato'a mai te tahi mau tino no rāpae i te hau no te taturura'a i teie fa'anahora'a. I te pae no te 'aira'a mā'a, e fa'anaho-ato'a-hia mai te tahi mau ha'api'ipī'ira'a i ni'a i hō'āā e te 'āminamina o te mā'a. E fa'aotihia mai te hō'ē « Parau hi'opo'ara'a tū'aro » nā te 'āmuira'a « Maita'i Sport Santé » i te hope'ara'a, rāve'a ia te reira ia māramarama te mau rave 'ohipa i ni'a i tō rātou maita'i i te pae no te ea, e 'ei rāve'a no te hi'ora'a i te 'ohipa tū'aro e tano ia rātou. Ia riro teie mahana 'ei hi'ora'a ua mana'ohia i te fa'anahora'a i te peu no te pehu 'ore e te tāmā'ara'a mā'a 'āmui mā te ta'ita'ira'a mai i te mā'a maitata'i « local healthy ».

No te fa'ahopera'a i taua mahana e te ha'apāpūra'a i te hō'ēra'a o te mau rave 'ohipa ā te fa'aterera'a haufenua, e hīmenehia mai e toru hīmene mā te ha'uti mai i te 'ukulele i te ahiahi i te hora 17h. E fa'aro'ohia teie nau hīmene i te roara'a o te mahana ia mau te pehe i te ta'ata e ti'a mai i taua mahana ra.

Ua tā'ati mai te mau piha 'ohipa e vai nei i roto i te pupu 'ohipa Tā 'u fa'aterera'a hau itoito, 'oia ho'i te pū fa'aterera'a no te ea, te pū no te ti'a'aura'a rave 'ohipa, te pū no te u'i 'āpī e te 'ohipa tū'aro, te pū no te patura'a fenua e te fa'a'āpīra'a 'ohipa, e tae noa atu i te piha 'ohipa fa'a'una'unara'a mahora. Ua tītau-ato'a-hia te piha 'ohipa no te mau rāve'a rarahi e te pū araira'a e te fa'ari'ira'a huira'atira no te mau rāve'a e te tia'ira'a i te ārea 'ōro'a.

Te 'Ōro'a Tenetere 1914 – 1918 : Mēharo nō te Tamari'i Tahiti

Te fa'aineine nei Te Fare Tauhiti Nui, mā te 'āmui atu i te Tā'atira'a Mēharo nō Pōrīnetia – Association Mémoire polynésienne, mai te 18 i te 28 no tetepa, i te tahi 'ōro'a fa'aha'amana'ora'a i te mau fa'ehau nō tahiti i pi'ihia na te mau « Poilus » i 'aro i te tama'i rahi mātāmua.

Te ha'amana'o nei te nūna'a i te pūpūra'a toto o tō na mau matahiapo no te Pupu fa'ehau 'āmui no Pātitifā - Bataillon mixte du pacifique (BMP), o tei 'aro e te harura'a i te 'oire no Vesles-et-Caumont i te 25 no 'ātopa 1918, e te vai ra te tahi pae o rātou o tei nana'ohia te i'oa i ni'a i te fata o te feiā pohe e vai nei i te aroa Pouvana'a a O'opa. Teie nei ra 'aita i ha'amana'ohia te tahi tuha'a rahi o te mau fa'ehau nō te mau fenua farāni nō 'ōteania o tei fa'aō atu i taua tama'i i te 'ōmuara'a ihoā e ua mani'i tō rātou toto i ni'a i te mau tahua 'arora'a.

No reira te Fare Tauhiti Nui i 'ōpua ai e fa'anaho i te 'ōro'a ha'amana'ora'a o te Tama'i Rahi Mātāmua. E tupu te 'ōro'a no te hopera'a tama'i i te 11 no novema i muri nei, na roto i te tahi mau fa'anahora'a no te ha'amana'ora'a i te mau fa'ehau « Poilus ». E no reira e rave rahi ia mau tāpura 'ohipa i tārenahia, te vai ra te fa'a'ite'itera'a 'ohipa rau mai te 18 e tae atu i te 28 no tetepa 2018 i te Fare Tauhiti nui iho.

No roto mai te mau parau faufa'a rahi e te mau tauiha'a rau i te tā'atira'a *Mémoire polynésienne*. E 'ite-roa-hia te hōho'a o te tahi mau fa'ehau e na roto i te rāve'a o te mātini rorouira e ti'a i te tai'o i te tahi mau puta fa'ehau ā taua mau fa'ehau no 'ōteania. E ti'a ato'a i te mau hū'ai i te ani i te tahi mau parau i ni'a i tō rātou tupuna i te tā'atira'a *Mémoire polynésienne*.

Ua fa'aineinehia mai te tahi tāpura 'ohipa ha'api'ira'a na te mau tamari'i haere ha'api'ira'a mai te 24 i te 28 no tetepa, 'are'a ra te huirā'atira e fāna'o mai 'o ia e piti vauvaura'a parau e ha'apa'ohia mai e Jean-Christophe Shigetomi, 'oia tei pāpa'i i te puta *Poilus tahitiens*. E fa'atupu-ato'a-hia te tahi mau taime no te ha'amāramaramara'a i te huirā'atira i ni'a i te rahira'a puta i pāpa'ihia i ni'a i te mau fenua farāni no 'Ōteania i te tau o te Tama'i Rahi Mātāmua. Ua ineine ato'a mai te patara'a hōho'a no taua tau ra e te tapiho'ora'a mana'o i muri mai.

Parau 'ohipa oti a te Heiva i Tahiti 2018

Ua tupu te Heiva I Tahiti 2018 mai te 30 nō mē e tae atu i te 21 nō tiurai 2018 i te tahua mātāuhia.

Te Heiva a te mau fare ha'api'ira'a

Te rahi noa atu rā te Heiva a te mau fare ha'api'ira'a mai tō na ha'amaura'ahia, e ua ō ato'a mai te mau fare ha'api'ira'a tā'iri 'upa e 'ukulele. Ua ruru mai e 34 fare ha'api'ira'a, hō'ē nō Pora Pora, e piti nō Moorea e hō'ē nō Rangiroa i roto i teie 24ra'a o te fa'anahora'a.

Ua 'ori na rātou pā'ato'a i te Teata Rahi nō te Fare Tauhiti Nui mai te 30 nō mē e tae atu i te 10 nō tiunu 2018. Ua fa'aotihia ia tu'u i te Heiva a te mau fare ha'api'ira'a i te Taetaa Rahi a te Fare Tauhiti Nui mā te tu'u ato'a i te mau tārifa e 'ana'anatae te mau ta'ata mātā'ita'i e hina'aro nei e haere mai e rave rahi taime.

Ua tāmāuhia te tauturu i te mau fare ha’api’ira’a e ō mai i roto i te Heiva a te mau fare ha’api’ira’a i ni’a i te fāito o te fa’anahora’a e vai nei a 10 matahiti i teie nei, noa atu ho’i ua mara’a te rahira’a o te mau fare ha’api’ira’a i te ārea tau e 10 matahiti.

Te tata’ura’a hīmene e ‘ori

Fa’anahohia nā te Fare Tauhiti Nui (TFTN) i raro a’e i te hi’opo’ara’a a te Fa’aterehau nō te ta’ere, ua tata’u mai i teie Heiva i Tahiti 2018 e 37 pupu i ni’a i Toa’atā mai te 4 nō tiurai e tae atu i te 21 nō tiurai 2018. E 18 pupu hīmene e, e 19 pupu ‘ori i tata’u, e iva pupu ‘ori i roto i te tuha’a Hura ava tau e, e ‘ahuru i roto i te tuha’a Hura tau. Ua ‘itehia ia i te marara’a o temau pupu. A 10 matahiti ua iti mai i te piti ‘ahuru mā piti pupu e tata’u mai. Ua ha’a ato’a ho’i o TFTN ia poto te ārea taime a ‘aufauhia ai te moni turu a te mau pupu.

I te matahiti 2017, ua ha’amau o TFTN i tā na ho’ora’a tīteti i ni’a i te tahua natirara. Ua fa’ati’a teie nei fa’anahora’a ‘āpī, i tāpae i ni’a i te fāito e 20% o te mau ho’o, ia fa’aiti maita’i i te rahira’a ta’ata e haere mai i te Fare Tauhiti Nui nō te ho’o i tā rātou tīteti, e ua ‘ōhie roa ia te ‘ohipa.

Te rahira’a moni i ha’amau’ahia e TFTN nō te fa’anahora’a i te Heiva i Tahiti 2018 tei te fāito 101 309 592 Fcfp. Te moni turu a te Fenua, ua tāmāu i te fāito e 55 000 000 Fcfp mai te matahiti 2015. E fa’atano o TFTN i teie nei tāpura faufa’a e te ‘āpī o te ho’ora’a tīteti e te mau tā’atira’a tapiho’o o tei nu’u ti’ahau. Nō te mau ‘āpī, ua tai’o o TFTN e 61 891 500 Fcfp ‘āpī nō te ho’ora’a tīteti nō te rahira’a e 42 537 ta’ata mātā’ita’i nō te tā’ato’ara’a o te mau pō Heiva a te mau fare ha’api’ira’a (8716 ta’ata) e te tata’ura’a hīmene e ‘ori (33 821 ta’ata) e, e 2 020 i roto i teie na ta’ata aita e noho nei i te fenua nei..

Te mau ha’amaita’ira’a ‘imira’a faufa’a

I teie Heiva i Tahiti 2018, ua ta’uma e 2 986 ta’ata ano’ite hīmene, ‘ori, ‘upa e aore rā ‘ōrero. Nō te Heiva a te mau fare ha’api’ira’a e 3 000 ohi ano’ite..

Ei fāitora’a iti, e :

- 2 328 ‘ahu *more* 6 984 metera ‘ahu nā te mau pupu ‘ori ;
- 2 632 metera ‘ahu nā te mau pupu hīmene ;
- 4 515 metera ‘ahu nō te mau fare ha’api’ira’a ‘ori.

Ua ho’ohia e 14 131 metera ‘ahu hau atu i te mau ‘ahu *more*, te mau pūpū, pārau e te tahi mau fa’a’una’unara’a e tae noa atu i te mau vahine hāmāni ‘ahu ‘ori e te mau vahine nira ‘ahu. E ti’a ia fāito e 40 000 000 Fcfp ha’amau’ara’a nā te mau fare ha’api’ira’a e pupu ‘ori nō teie Heiva i Tahiti 2018.

Moni tauturu nā te mau tā’atira’a no te ‘ohipa tū’aro e no te u’i ‘āpī

Ua fa’ari’i te ‘Āpo’ora’a fa’aterehau i te hōro’ara’a i te tuha’a moni tauturu i muri nei, i te rahira’a e 10 tā’atira’a e ‘āmuitahira’a tū’aro, no te amora’a i tā rātou mau ha’amāu’ara’a no tā rātou terera’a ‘ohipa, no te matahiti 2018 :

	Fāito moni tauturu Fcfp
Tā'atira'a Faa'a Handball	484 000
Tā'atira'a Moturui	195 000
Tōmite no te 'ohipa tū'aro e te U'i 'Āpī no te 'oire no Ua Pou	459 000
Tā'atira'a Tōmite no te U'i 'Āpī, te Tū'aro e te Tā'ere no Rangiroa	245 000
Tā'atira'a Rugby Club no Taravao.	449 000
Tā'atira'a no te tū'aro e te u'i 'āpī no Toahotu	493 000
Tā'atira'a Punaauia Rugby Club	557 000
Tā'atira'a Hanavave	153 000
Tōmite Futsal no Tubuai	298 000
Tā'atira'a Tapu Rugby	391 000
'Āmuitahira'a Hand-Ball no Tahiti	1 428 714

Tei ni'a ia te tā'ato'ara'a o te moni tauturu i te fāito e 5 152 714 Fcfp.

Ua fa'ari'i ato'a te 'Āpo'ora'a fa'aterehau i te fa'ata'ara'a i te moni tauturu fa'atupuha'ara'a nā te rahira'a e toru tā'atira'a :

- 250 000 Fcfp, nā te pupu 'aura'a Club de natation no Tapioi no te fa'anahora'a i te puna 'aura'a tairoto no Uturoa Raiatea. Te fa'anaho nei teie tā'atira'a i te tahi mau tau fa'aineinera'a no te 'ohipa 'aura'a, e te ha'api'ira'a e parauhia nei te "Waterman" ('aura'a - fa'aorara'a - hopura'a i raro te moana - te ha'apāutuutura'a tino), no te u'i 'āpī, e tae noa atu i te tahi mau mahana ha'amāramaramara'a i ni'a i te tumu parau no te pārurura'a i te arutaimāreva.
- 250 000 Fcfp nā te Tōmite futsal no Tubuai no te ho'ora'a mai i te hō'ē ūpe'a pāruru nō te tahua tū'arora'a nō Mahu. 'Inaha, e mea tītauhia teie ūpe'a no te pāruru i te mau mā'ona, te vai nei teie tahua tū'arora'a i te hiti purūmu.
- 325 000 Fcfp nā te 'Āmuitahira'a Tū'aro Moana no Tahiti - Fédération Tahitienne de Sports Subaquatiques de Compétition, no te ho'ora'a mai i te hō'ē mauha'a tūpa'ira'a māfatu e te fa'anahora'a i te pahī ā te 'āmuitahira'a, ia nahonaho mā te hau te mau tata'ura'a pūpuhira'a i'a.

-0-0-0-0-0-